

**ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΙ
ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΠΡΟ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΙΑΣ**

Ὑπὸ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ ΑΡΧΟΝΤΩΝΗ
Μητροπολίτου Φιλαδεφείας

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΕΩΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΠΡΟ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΙΑΣ

Σήμερον, ὡς γνωστόν, ἐκ πανορθόδοξου ἀποφάσεως καὶ συστηματικῶς προετοιμάζεται ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἰς πρόσφατον συνέντευξιν Αὐτοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι ἀδὲν ὑπάρχει καθυστέρησις εἰς τὴν προετοιμασίαν τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐργασία εἰς βάθος, διὰ νὰ προετοιμασθῇ αὕτη κατὰ τρόπον ἀντάξιον τῆς Ὁρθοδοξίας. . . "Οἱ αἱ ἀδελφοί Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἐπιθυμοῦν τὴν σύγκλησιν τῆς Συνόδου, αἱ δὲ μὴ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι τὴν ἀναμένουν"¹.

Αἱ σημεριναὶ προσπάθειαι ἐν προκειμένῳ ἔχουν καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῶν. Καὶ ἄλλοτε δηλαδή, ὅταν τὸ ἐπέτρεπον αἱ ἐξωτερικαὶ συνθήκαι καὶ περιστάσεις, αἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι προσεπάθησαν νὰ συνέλθουν εἰς Μεγάλῃν ἢ Οἰκουμενικῇν², ὡς τὴν ὀνομάζον, Σύνοδον, πρὸς ἐπίλυσιν τῶν κοινῶν αὐτῶν προβλημάτων.

Μία τῶν τιοιούτων προσπαθειῶν ἐγένετο τὸ 1925, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ ὅπως ἡ σύγκλησις τῆς Συνόδου συμπέσῃ πρὸς τὸν ἑορτασμὸν τῆς 1600ῆς ἐπετείου τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Κατωτέρω παρατίθενται ὠρισμένα ἱστορικὰ πληροφορία περὶ τῆς γενομένης τότε κινήσεως πρὸς συγκρότησιν Πανορθόδοξου Συνόδου.

* * *

"Ἦδη ἐν ἔτος ἐνωρίτερον, τὴν 26ην Μαρτίου 1924, ἀπεστάλη κοινὸν γράμμα τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων πρὸς τὰς λοιπὰς Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας, διὰ τοῦ ὁποίου προϋτείνετο ἡ σύγκλησις Μεγάλῃς Τοπικῆς ἢ καὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν Ἱεροσολύμοις, εὐθὺς μετὰ τὸ Πάσχα καὶ πάντως μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ ἔτους ἐκείνου, πρὸς τοῦτο δὲ οἱ τρεῖς Πατριαρχαὶ ἐξησφάλισαν καὶ τὴν ἄδειαν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Πα-

1. Ἐπίσκεψις, ἔτος 10ον, ἀρ. 218 (15.10.1979), σελ. 3. Βλ. καὶ SOP, ἀρ. 41 (Σεπτέμβριος-Ὀκτώβριος 1979), σελ. 15-16.

2. Ἐν Γράμματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βασιλείου, τοῦ ἔτους 1925, πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Χρυσόστομον περὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα κατόπιν τῆς ἀλλαγῆς τοῦ Ἡμερολογίου, ὀνομάζεται ἡ προετοιμαζομένη τότε Σύνοδος «Οἰκουμενικὴ Ὁρθόδοξος Σύνοδος»: Θεοκλήτου Στράγκα, Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία ἐκ πηγῶν ἀφειδῶν, τόμ. Β', (Ἀθῆναι 1970) σελ. 1377· βλ. καὶ ἕτερα Πατριαρχικὰ Γράμματα, ἐν σελ. 1375 καὶ 1403. Περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς Συνόδου πρβλ. σ. 1336.

λαιστίνης. Μεταξύ τῶν τριῶν τούτων Πατριαρχῶν διεξήχθησαν σχετικαὶ συζητήσεις, εἰς τὰς ὁποίας μετέσχε καὶ ὁ Ρῶσσος Μητροπολίτης Κιέβου Ἀντώνιος, ἐπισκεφθεὶς τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν Δαμασκόν³. Ἡ πρωτοβουλία ἐν τῷ θέματι τούτῳ ἀνήκει εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας⁴. Ὑπὸ τῶν τριῶν Πατριαρχῶν ἀπεστάλη καὶ ἕτερον γράμμα πρὸς τὸν τότε Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, ἐν τῷ ὁποίῳ γίνεται πρότασις πρὸς αὐτὸν εἶναι, ὡς ἔχων τὰ πρεσβεῖα, συγκαλέσῃ ἀπάσας τὰς Αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας εἰς Σύνοδον Οἰκουμενικὴν ἢ Μεγάλην Τοπικὴν ἐν Ἱεροσολύμοις). Ὡς συζητητέα θέματα ἐν τῇ Συνόδῳ προτείνονται ὑπὸ τῶν τριῶν Πατριαρχῶν, «πλὴν τοῦ ἡμερολογιακοῦ καὶ τοῦ Πασχαλίου Κανόνος. . ., καὶ ἡ μελέτη καὶ ἀπόφασις περὶ τῆς μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐνώσεως τῶν Χριστιανικῶν Κοινοτήτων, Καθολικῆς, Ἀγγλικανικῆς, Κοπτικῆς, Ἀρμενικῆς, Παλαιοκαθολικῆς κλπ., καθὼς καὶ περὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Οὐνιτῶν καὶ περὶ τῆς ἄρσεως τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος, ὡς καὶ περὶ ἀναθεωρήσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων καὶ περὶ ἐπικυρώσεως τῶν συμβολικῶν βιβλίων καὶ περὶ οἰοδητήριος ἐτέρου θέματος, ἀπασχολοῦντος τὴν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαν καὶ ἀπαιτοῦντος ταχεῖαν τὴν λύσιν». Ὡσαύτως οἱ τρεῖς Πατριάρχαι προτείνουν τὴν εἰς τὴν Σύνοδον πρόσκλησιν διὰ τὴν περὶ ἐνώσεως συζήτησιν καὶ πάντων τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἀπανταχοῦ γῆς μὴ Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν⁵.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν υἰοθέτησε τὰς τοιαύτας προτάσεις, ἐμμεῖναν εἰς τὴν ἐν τῷ Πανορθοδόξῳ Συνεδρίῳ ΚΠόλεως τοῦ προηγουμένου ἔτους ληφθεῖσαν ἀπόφασιν, ὅπως ἡ Σύνοδος αὕτη τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν συγκληθῆ τὸ 1925 ἐπὶ τῇ 1600ῇ ἐπετείῳ τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου⁶, πρὸς τοῦτο δὲ τὴν 27ην Μαΐου 1924 ἀπέστειλεν ἐγκύκλιον Γράμμα πρὸς

3. Θ. Σ τ ρ ά γ κ α, 3ῆθ' ἀν., σελ. 1334.

4. Π ά ν τ α ι ν ο ς, 16 (1924), σελ. 210.

5. Π ά ν τ α ι ν ο ς, 16 (1924), σελ. 226· βλ. καὶ 253-254.

6. Ἡ ἀπόφασις αὕτη, ΣΤ' κατὰ σειρὰν μετὰ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συνεδρίου, ἔχει ὡς ἐξῆς: «Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθόδοξον Συνέδριον, συνελθὸν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κ.κ. Μελετίου τοῦ Δ', ἀποφασίζει ὁμοφώνως κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 1 Ἰουνίου 1923:

α) Δέχεται μετὰ χαρᾶς τὴν διαβιβασθεῖσαν πρότασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Τρανσυλβανίας Νικολάου, περὶ πανηγυρικοῦ ἑορτασμοῦ κατὰ τὸ 1925 τῆς 1600 ἐπετείου τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

β) Παρακαλεῖ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν, ἵνα τὸ γεγονός τοῦτο ἑορτασθῆ ἐπαξίως ὑφ' ἑλθῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅχι μόνον κατὰ τόπους, ἀλλὰ καὶ διὰ συγκλήσεως Πανορθοδόξου Συνόδου, ἐπὶ προγράμματι ἐπιλύσεως πάντων τῶν ἀπασχολούντων ἐν τῷ παρόντι τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ζητημάτων.

γ) Προστίθεται ἡ εὐχή, ὅπως εἰς τὸν συνεορτασμὸν τοῦτον προσκληθῶσι καὶ πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι αἱ ἀποδεχόμεναι τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 5 Ἰουνίου 1923». (Ἐπονται αἱ ὑπογραφαί): Π ρ α κ τ ι κ ἂ

τάς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας⁷, προσκαλοῦν αὐτάς εἰς συμμετοχὴν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ ὀρίζον ὡς χρόνον μὲν πραγματοποιήσεως αὐτῆς τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ ἐπιόντος ἔτους, ὡς τόπον δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα⁸. Μετὰ

καὶ Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανορθοδόξου Συνεδρίου, ἐν ΚΠόλει 1923, σελ. 221.

7. Πλὴν τῆς Βουλγαρικῆς, λόγῳ τοῦ ὑφισταμένου εἰσέτι τότε σχίσματος. Ὅτε ἀνεβλήθη ἡ Σύνοδος διὰ τὸ ἔτος 1926, ὁ Σερβίας Δημήτριος ἔγραψεν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, εἰσηγούμενος, ὅπως εἰς αὐτὴν κληθῶν καὶ ἀντιπροσώπων τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τρόπον ὥστε ἡ μὲν Ὀρθοδοξία νὰ ἀντιπροσωπευθῆ ἐξ ὀλοκλήρου, αἱ δὲ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου νὰ ἔχουν ὑποχρεωτικὸν κύρος διὰ πάντας τοὺς πιστοὺς τῆς Ἐκκλησίας: *Κὼδιξ Διοικητικῶν Πρακτικῶν τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου* (εἰς τὸ ἐξῆς: ΚΔΠ) 1925-1926, σελ. 390.

8. Ἡ «Ρωσικὴ Ἱερὰ Σύνοδος» διὰ γράμματος αὐτῆς πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπὸ 11ης Δεκεμβρίου 1924, περιγράφουσα διὰ μακρῶν τὴν ἐν Ρωσίᾳ ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, εἶχεν ὑποβάλει περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ρωσίας συγκλήσεως τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καθ' ὅσον τοῦτο μὲν λόγῳ τῶν συνθηκῶν θὰ ἦτο ἀδύνατος ἢ εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰβασίς τῶν Ρώσων Ἱεραρχῶν, τοῦτο δὲ ἢ εἰς Ρωσίαν μετὰβασίς τῶν Πατριαρχῶν καὶ Προέδρων τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἤθελε χρησιμεύσει εἰς τὴν ἐκ τοῦ σύνεργου μελέτην τῆς ἐκεῖθεν ἐκρύθμου ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν αὐτῆς βελτίωσιν: ΚΔΠ, 1925-1926, σελ. 5. Συναφῶς σημειωτέον ὅτι, συζητουμένου τότε ἐν τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τοῦ θέματος τῆς διηρημένης Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὑπὸ σύγκλησιν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὁ Πατριάρχης καὶ μετ' αὐτοῦ καὶ τινες συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς ὑπεστήριξαν, ὅτι «ὡςως λεληθότως εἶς ἐκ τῶν σοβαρῶν λόγων, δι' οὓς ἐπεῖγεν ἡ σύγκλησις Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἦτο καὶ τὸ Ρωσικὸν ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα», τὸ ὁποῖον θὰ ἐτακτοποιεῖτο ἐν αὐτῇ: ΚΔΠ. 1925-1926, σελ. 291.

Γενικῶς ἐκ τῆς ὅλης σχετικῆς ἀλληλογραφίας προκύπτει, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ρωσικὴ Ἐκκλησία θὰ ἀντεπροσωπευέτο εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον διὰ τεσσάρων μερίδων αὐτῆς, ἧτοι 1) τῆς «Ρωσικῆς Ἱερᾶς Συνόδου», τῆς ὁποίας ὁ Πρόεδρος Μητροπολίτης Πετροπόλεως Βενιαμὴν παρεκάλει ὅπως ἐπιταχύνῃ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὴν πρόσκλησιν πρὸς αὐτήν, ὅτε ἡ Σύνοδος ἀνεβλήθη διὰ τὸ 1925 καὶ θὰ συνήρατο ἐν Ἀγίῳ Ὁρει — ὡς θὰ λεχθῆ κατωτέρω — καὶ ἐδήλου ὅτι ἅπαντα τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι λίαν εὐχαριστήμενα μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου· 2) τῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἐπισκόπου Αἰκατερίνομπουργκ Γρηγορίου μερίδος, περιλαμβανοῦσης, πλὴν αὐτοῦ, ἑτέρους 27 ἀρχιερεῖς καὶ ἀντιπροσωπευούσης ἐν μέρει τὴν διασπασθεῖσαν Τυχωνικὴν Ἐκκλησίαν (τοῦ Μητροπολίτου Κρουτίσι Πέτρου, κρατουμένου εἰς τὰς φυλακάς), ἧτις καὶ αὐτὴ μετὰ ζήλου καὶ χαρᾶς ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς ἐξάγεται ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ἐπισκόπου Μαζιάσκι Μπορίς, ἐνὸς ἐκ τῶν ἐπιλέκτων μελῶν τῆς Τυχωνικῆς Ἐκκλησίας, ἧτις ἐν τῷ μεταξῶν εἶχε λάβει τὴν ὀνομασίαν «Ἀνώτερον Προσωρινὸν Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον»· 3) τῆς Οὐκρανικῆς Ἐκκλησίας, ἐκ μέρους τῆς ὁποίας ὁ Μητροπολίτης Κιέβου Ἰννοκέντιος ἐξέφρασεν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν γενομένην πρὸς αὐτὸν εἰδοποίησιν περὶ τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Εἰς γράμμα αὐτῆς ἀπὸ 18ης Φεβρουαρίου 1926 πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἡ Οὐκρανικὴ Ἐκκλησία δηλοῖ, ὅτι θέλει ὑποβάλει ἰδιαίτερον ὑπόμνημα εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον περὶ τῆς ἐν Οὐκρανίᾳ ἐν γένει ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ περὶ τῶν αὐτοχειροτονήτων ἐκεῖ Λιπκοβιτῶν, ὡς καὶ τῶν Πογορηλόβσκι καὶ Ἰωαννικι-

τοῦ ἐγκυκλίου τούτου Γράμματος τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον συναπέστειλε πρὸς τὰς Ἐκκλησίας καὶ Διάγραμμα ἐργασιῶν τῆς Συνόδου⁹. Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο, ὁ Ἀλεξανδρείας Φώτιος ἀπαντητικῶς διετύπωσε τὴν γνώμην, ὅτι μόνη ἡ Σύνοδος αὐτή, συγκεκριροτημένη ἤδη καὶ ἀπρητισμένη, δύναται καὶ δικαιοῦται νὰ καταρτίσῃ καὶ καθορίσῃ τὸ Διάγραμμα τῶν ἐργασιῶν¹⁰. Ὁ Ρου-

σῶν καὶ 4) τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λευκορωσίας: ΚΔΠ, 1925-1926, σελ. 374-375, 390, 417. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, μακρὰν καὶ ἀπλῆς ἐτι σκέψεως ὅπως ἐφαρμόσῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ «διαίρει καὶ βασιλευε», ἀντιθέτως δὲ κηδόμενον τῆς ἐσωτερικῆς ἐνόητος καὶ γαλήνης τῆς ἀδελφῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, εἶχε καταστήσει σαφὲς διὰ τῶν σχετικῶν ἐνεργειῶν του, ὅτι «μετ' ἀδελφικῆς χαρᾶς θὰ ἔβλεπε προσερχομένους εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον πάντας τοὺς Ἱεράρχας τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ἐπὶ ἐλπίδι εἰρηνικοῦ συμβιβασμοῦ τῶν χωρίζουσῶν αὐτοὺς ἀντιλήψεων»: ΚΔΠ, 1925-1926, σελ. 408.

9. «Διάγραμμα ἐργασιῶν τῆς μελλούσης, Θεοῦ εὐδοκούντος, Οἰκουμ. Συνόδου 1925: ΓΕΝΙΚΟΝ: 1) Ἀναθεώρησις τῆς ὅλης Ἐκκλησιαστικῆς Νομοθεσίας (τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου) καὶ προσαρμογὴ αὐτῆς πρὸς τὴν παρούσαν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας (ἐσωτερικὰ τῆς Ὁρθοδοξίας). 2) Προσπάθεια, ἐκ παντὸς τρόπου, πρὸς ἐπικοινωνίαν καὶ ἑνωσιν ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ μεθ' ὄλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

ΜΕΡΙΚΟΝ: Α' Δ ο γ μ α τ ι κ ᾶ: 1) Τὰ Δόγματα τῶν Ἁγίων Ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων μένουσιν ἄθικτα. 2) Διάκρισις θεολογούμενων ἀπὸ Δογμάτων καὶ Ὁρων πίστεως. 3) Τὰ Συμβολικὰ βιβλία τῆς Ὁρθοδοξίας (Ὁμολογία Μητροφάνους Κριτοπούλου, Πέτρου τοῦ Μογίλα, Σύνοδος ἐν Ἱασίφ, Ἱεροσολύμοις κλπ.), ἐπειδὴ ἐμπεριέχουσιν ἐρμηνείαν καὶ διατυπώσεις τῶν Δογμάτων, γενομένας κατὰ τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, χρήζουσιν ἐτυμολογίας καὶ ἀποφάσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου. 4) Ἐπίσημα χρήζουσιν αὐτῆς καὶ διάφοροι διδασκαλαὶ καὶ Ὅροι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετ' αὐτὴν (π.χ. περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μυστηρίων, περὶ μετουσιώσεως καὶ ἄλλων). 5) Καθορισμὸς ἐπισημοῦ Ὁμολογίας τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. 6) Περὶ βαπτίσματος τῶν Αἱρετικῶν. Β' Δ ι ο ι κ η τ ι κ ᾶ ὄ ρ γ ᾶ ν ω σ ι ε τ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ι ᾶ ς: 1) Σημασία τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ καθορισμὸς τοῦ χρόνου τῆς συγκλήσεως αὐτῆς. 2) Διοικητικαὶ ἢ Ἐνδημοῦσαι ἢ Τοπικαὶ Σύνοδοι τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν (ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία αὐτῶν). 3) Συνεννόησις τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν ἐπὶ ἐμπιπτόντων ἐκτάκτων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων καὶ τρόπος τῆς ἐκδηλώσεως τῆς γνώμης αὐτῶν. Γ' Θ ε ἰ ᾶ Λ α τ ρ ε ἰ ᾶ: 1) Περὶ λειτουργικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων. 2) Θεῖον κήρυγμα. 3) Τυπικὸν (Τελεταί, Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι). 4) Χρόνος λατρείας (ἀργία Κυριακῆς καὶ ἄλλων ἡμερῶν). 5) Νηστεῖαι (εἶδος καὶ διάρκεια αὐτῶν). 6) Ἱερά ἄμφια καὶ σκεύη, 7) Ἀγιογραφία καὶ μουσική. Δ'. Ἱ ε ρ ὸ ς Κ λ ῆ ρ ο ς: 1) Παίδευσις αὐτοῦ καὶ χειροτονία (προσόντα, ἡλικία, κῦρος κλπ.). 2) Καθορισμὸς λεπτομερέστερος καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων ἐκάστης τῶν τριῶν τάξεων τοῦ Κλήρου. 3) Περὶ γάμου τῶν κληρικῶν. 4) Περιβολὴ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας. 5) Ἱεραὶ Μοναί, Μοναχοί. Ε'. Ἡ μ ε ρ ο λ ο γ ι α κ ᾶ: 1) Καθορισμὸς τοῦ Πασχαλίου καὶ τοῦ Ἡμερολογίου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενομένων ἤδη σχετικῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν. ΣΤ' Δ ἰ ᾶ φ ο ρ ᾶ: 1) Ἠθικοκοινωνιολογικὰ ζητήματα. 2) Πᾶν ἄλλο ἐκκλησιαστικὸν ἢ θεολογικὸν ζήτημα»: Σ τ ρ ᾶ γ κ α, ἐνθ' ἄν., σελ. 1404-1405.

10. ΚΔΠ, 1925-1926, σελ. 4-5. Προφανῶς ἐνταῦθα πρόκειται περὶ συγχύσεως μεταξὺ πινακίου θεμάτων καὶ ἡμερησίας διατάξεως τοῦ Συνόδου, διότι προκειμένου περὶ τῆς δευτέρας καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐθεώρει, ὅτι αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Συνόδου, ὡς ἔγραφεν ἀπαντητικῶς εἰς τὴν Τυχωνικὴν μερίδα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας,

μανίας Μύρων, πάλιν, ἐπὶ τοῦ Διαγράμματος τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου, ἐδήλωσεν, ὅτι δὲν δέχεται συζήτησιν ἐπὶ ζητημάτων ἀναφερομένων εἰς τὰς θεμελιώδεις διδασκαλίας τῆς πίστεως καὶ ἐπὶ τῆς διοργανώσεως τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐφ' οὗ τῷ ἐδόθη ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἡ ἐξήγησις, ὅτι τὸ περὶ δογμάτων ἄρθρον τοῦ ἀποσταλέντος Διαγράμματος ἐτέθη ὄχι πρὸς συζήτησιν ἀλλὰ πρὸς δήλωσιν ὅτι τὰ δόγματα μένουσι ἄθικτα¹¹.

Περαιτέρω τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὥρισεν Ἐπιτροπὴν διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ λεπτομεροῦς προγράμματος τῶν συζητηθησομένων εἰς τὴν Σύνοδον θεμάτων καὶ ἀνέθηκεν εἰς αὐτὴν καὶ τὸν καταρτισμὸν ἰδιαιτέρων μελετῶν ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν θεμάτων διὰ τὴν ἀνάλογον ἐν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Προέδρου εἰσηγήσιν ἐπ' αὐτῶν. Παρόμοιαι Ἐπιτροπαὶ συνεστήθησαν καὶ εἰς ἄλλας Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἐν Ἀθήναις μάλιστα κατηρτίσθη ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Ἐπιτροπεὶα ἐκ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν πρὸς ἐπεξεργασίαν τῶν θεμάτων τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἰς τὴν ὁποίαν, παρὰ ταῦτα, μετέσχον οἱ Μητροπολίται Σύρου καὶ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, ὡς καὶ δύο Ἱεράρχαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Διδυμοτείχου καὶ Μαρωνείας). Ἡ Ἐπιτροπεὶα αὕτη ὑπεστήριξε τὴν ἀναβολὴν τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου διὰ τοὺς ἐξῆς τρεῖς λόγους: 1) διότι ἦτο χαώδης ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐν Ρωσσίᾳ κατάστασις καὶ ἐδημιουργεῖτο ὡς ἐκ τούτου τὸ πρόβλημα, ποία μερὶς ἤθελεν ἐκπροσωπεύσει ταύτην εἰς τὴν Σύνοδον, 2) διότι ὑπῆρχε τὸ ζήτημα τῆς συμμετοχῆς ἢ μὴ εἰς τὴν Σύνοδον τῆς ἐν σχίσματι τελούσης Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, καὶ 3) διότι τὰ ἐν τῷ Διαγράμματι περὶ ἐνώσεως τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπῆλθον συνεννόησιν μετ' αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει προπαρασκευαστικῆς ἐργασίας¹². Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατακρίνασα τὴν συγκρότησιν τοῦ ὡς ἄνω σώματος, δὲν ἠδιαφόρησε διὰ τὴν προετοιμασίαν ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀλλὰ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 2158/2267 καὶ ἀπὸ 9ης Μαρτίου 1926 Ἐγκυκλίου συνεκάλεσεν ὅλους τοὺς Μητροπολίτας αὐτῆς εἰς ἕκτακτον συνέλευσιν πρὸς συζήτησιν ἐπὶ τῶν θεμάτων τοῦ Διαγράμματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μετὰ τῆς προτροπῆς ὅπως οἱ βουλόμενοι ἐξ αὐτῶν ἐτοιμάσουν καὶ σχετικὰς εἰσηγήσεις.

Τῆς ὡς εἴρηται προτάσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῷ 1925, καίπερ γενομένης ἀποδεκτικῆς ὑπὸ πασῶν σχεδὸν τῶν ἐπὶ μέρους ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἔκριναν τὰ μάλα ἐπεί-

ὅτι δηλαδὴ «ἀρμοδιὰ ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν τῆς ἡμερησίας διατάξεως καὶ τὸν καθορισμὸν τῶν εὐθὺς ἀμέσως ἢ ἀκολούθως προβλητέων ζητημάτων εἶναι μόνῃ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος» καὶ ὅτι «ὁ καθορισμὸς τῆς τάξεως, καθ' ἣν θὰ χωρῆ τὸ ἔργον, ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Σύνοδον»: ΚΑΠ, 1925-1926, σελ. 407-408.

11. ΚΑΠ, 1925-1926, σελ. 201-202.

12. ΚΑΠ, 1925-1926, σελ. 410 καὶ 337. Π ἀ ν τ α ι ν ο ς 16 (1924) σελ. 587. Γ ρ η γ ὀ ρ ι ο ς ὁ Π α λ α μ ᾶ ς, 9 (1925) σελ. 40-41.

γούσαν τὴν τοιαύτην Σύνοδον, μὴ πραγματοποιηθείσης διὰ τὰς ἀπὸ τῶν καιρῶν ἀνυπερβλήτους δυσχερείας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τοῦ ἀπὸ 10ης Δεκεμβρίου 1925 Γράμματος αὐτοῦ πρὸς τὰς Ὁρθοδόξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν εἰλημμένην ἀπόφασιν καὶ ὤρισεν, ὅπως ἡ Σύνοδος συγκροτηθῆ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1926, ἀρξῆται δὲ τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ἐν τῇ ἐορτῇ τῆς Πεντηκοστῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, «οὐ μόνον διὰ τὴν ἣν ἐνέχει ἱστορικὴν σημασίαν τὸ περιώνυμον τοῦτο τῆς μοναστικῆς Πολιτείας Κέντρον καὶ τὸν ἐν Βιβλιοθήκαις πνευματικῶν θησαυρόν, χρησιμώτατον εἰς τὸ ἔργον τῆς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κεντρικὴν αὐτοῦ θέσιν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν μέσων τῆς ξενίας τῶν συνελευσομένων Ἱεραρχῶν μιᾶς ἐκάστης Ἐκκλησίας»¹³. Τὸ Ἅγιον Ὄρος προετιμήθη τελικῶς ὡς τόπος τῆς Συνόδου, διότι ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων δὲν ἀπῆντησε θετικῶς ἢ ἀρνητικῶς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1924 πρότασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπως αὕτη συνέλθῃ ἐν τῇ ἔδρᾳ αὐτῆς. Διὰ τοῦ αὐτοῦ Γράμματος τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐκάλει τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας νὰ συμπληρώσουν τὸ ἐγκαίρως παρ' αὐτοῦ καταρτισθὲν καὶ πρὸς αὐτὰς διαπεμφθὲν Διάγραμμα ἐργασιῶν τῆς Συνόδου, ὥστε, λαμβάνον τὴν γνώμην πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, νὰ ἐκπονήσῃ τὸ ὀριστικὸν Πρόγραμμα τῆς Συνόδου τοῦ 1926.

Αἱ ληφθεῖσαι εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπαντήσεις τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν¹⁴ ἐκφράζουν μὲν τὴν χαρὰν αὐτῶν διὰ τὴν ἀνανεωθεῖσαν πρότασιν συγκροτήσεως Οἰκουμενικῆς Ὁρθοδόξου Συνόδου, ἀλλ' αἱ πλεῖστα αὐτῶν, δι' ἰδίους ἐκάστη λόγους, διαπιστώσασαι δυσχερείας ὡς πρὸς τὴν σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου κατὰ τὸ 1926, εἰσηγήθησαν, ὅπως, ἐγκαταλειπομένης πρὸς τὸ παρὸν τῆς περὶ αὐτῆς σκέψεως, συνέλθῃ Προκαταρκτικὸν Συνέδριον ἐξ ἀντιπροσώπων πασῶν τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἐπὶ τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ προπαρασκευαστικοῦ τούτου σώματος ἰδιαιτέρως ἐπέμενον αἱ Ἐκκλησίαι Κύπρου καὶ Ρουμανίας. Ἡ τελευταία μάλιστα ἐφρόνει, ὅτι περὶ τῶν συζητηθησομένων θεμάτων ἔδει ἐκ τῶν προτέρων νὰ τεθῆ ὡς βᾶσις ὅτι μόνον περὶ τοῦ Ἡμερολογίου δύναται νὰ ληφθῆ ὀριστικὴ ἀπόφασις, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ζητημάτων μόνον ἀκαδημαϊκὴ συζήτησις νὰ διεξαχθῆ χωρὶς ἀποφάσεις, ἐφ' ὅσον οἱ Ὁρθόδοξοι λαοὶ δὲν εἶναι εἰσέτι παρεσκευασμένοι πρὸς ἐκκλησιαστικὰς μεταρρυθμίσεις, αἵτινες θὰ ἔχουν ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Περὶ τῆς ἀνάγκης προπαρασκευαστικῆς τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου Ἐπιτροπῆς εἶχε γίνεαι λόγος καὶ κατὰ τινὰ συνάντησιν ἐν Βουκουρεστίῳ ἀντιπροσώπων διαφόρων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῇ εἰσηγήσει τοῦ Μητροπολίτου Τρανσυλβανίας, συναίνουντος καὶ τοῦ Σέρβου Ἐπισκόπου Τιμοκίου, ὁ ὁποῖος, ὅταν τῷ παρετηρήθη

13. Ὁ ρ θ ο δ ο ξ ί α I (1926-1927), 26.

14. Περίληψιν αὐτῶν βλ. ἐν Ὁ ρ θ ο δ ο ξ ί α I (1926-1927), σελ. 26-30 καὶ Γ ρ η γ ὀ ρ ι ο ς ὁ Π α λ α μ ᾶ ς 10 (1926) σελ. 324-328.

ὅτι ἡ σοβαρωτέρα μελέτη τῶν ζητημάτων θὰ γίνῃ ἐν αὐτῇ τῇ Συνόδῳ ὑπὸ τῶν καταρτισθησομένων ὑπ' αὐτῆς ἐπὶ μέρους ἐπιτροπῶν, τὰς δὲ τυχόν παρουσιασθησομένας ἐν ταῖς ἐπιτροπαῖς ταύταις διαφωνίας θὰ λύῃ ἡ ἐδρεύουσα Σύνοδος διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων, εἰδικεύων τὰς σκέψεις του περὶ συγκλήσεως Προσυνόδου, ἐδήλωσεν, ὅτι αὕτη θὰ εἶχε νὰ καθορίσῃ τὰ κανονικῆς μόνον φύσεως ζητήματα¹⁵. Ἡ εἰσῆγησις τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν περὶ συγκλήσεως Προκαταρκτικοῦ Συνεδρίου ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦθ' ὕπερ ἀνεκοινώθη εἰς τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ ἀπὸ 1ης Μαΐου 1926 Πατριαρχικοῦ Γράμματος¹⁶.

Ἀνεξαρτήτως τῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ὠδήγησαν ὠρισμένας Ἐκκλησίας εἰς τὴν εἰσῆγησιν ἀναβολῆς τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δέον ὅπως ὑπογραμμισθῇ ἐνταῦθα ὅτι, ὡς ἔλεγε καὶ ὁ τότε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, κοινὸς παρ' ἀπάσαις ταῖς ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις ἦτο ὁ πόθος πρὸς συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, βαθυτάτη δὲ ἡ ὑπ' αὐτῶν ἐκτίμησις τῆς σημασίας καὶ ἀναγκαιότητος αὐτῆς¹⁷.

Προσθετέα συναφῶς καὶ τινα περὶ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Ἀλεξανδρείας Μελετίου, ὅπως συγκαλέσῃ περὶ τὰ τέλη τοῦ 1927 ἐν τῇ ἔδρᾳ αὐτοῦ Τ ο π ι κ ῆ ν Σ ύ ν ο δ ο ν πρὸς διευθέτησιν τοῦ Ἡμερολογιακοῦ Ζητήματος, ἅτε τῆς κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίας ἐχούσης τὴν γνώμην, ὅτι «τὴν τοῦ ἑορτολογίου μετακίνησιν ἔδει γενέσθαι ἐξ ἀποφάσεως Συνόδου εὐρυτέρας τῆς Ἐπαρχιακῆς καὶ πρὸς διατήρησιν τοῦ συνοδικοῦ γνωρίσματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς μείζονα ἐπὶ τοῦ πλήθους τῶν πιστῶν ἐπιβολήν»¹⁸. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας ἀνεκοίνωσεν ὁ Προκαθήμενος αὐτῆς εἰς τὰς λοιπὰς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ ἀπὸ 10/23 Ἰουλίου 1927 Γράμματος αὐτοῦ, δι' οὗ προσεκάλει εἰς συμμετοχὴν πρωτίστως καὶ κυρίως τὰς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Κύπρου καὶ Ἑλλάδος, ἢ μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐπικοινωνία ἦτο στενοτέρα καὶ τὰς ὁποίας ἰδιαιτέρως ἀπησχόλει τὸ Ἡμερολογιακὸν, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνῃ ὅτι ἀπέκλειε τὴν εἰς τὴν Τοπικὴν Σύνοδον συμμετοχὴν καὶ τῶν λοιπῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἥτοι τῆς Ρωσικῆς, τῆς Σερβικῆς, τῆς Ρουμανικῆς καὶ τῆς Πολωνικῆς, τὴν ὁποίαν μᾶλλον ἠῦχετο ὡς μέλλουσαν νὰ καταστήσῃ «ἐμφανεστέραν τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπίσκεψιν». Πλὴν τοῦ Ἡμερολογιακοῦ, θὰ ἐξητάζοντο καὶ ἄλλα ἐκκρεμῆ ζητήματα γενικῆς μορφῆς, ἐὰν ἐξηδηλοῦτο πρὸς τοῦτο ἐπιθυμία τις, ἀλλ' ἡ ἐπ' αὐτῶν γνώμη τῆς Τοπικῆς Συνόδου δὲν θὰ εἶχε σημασίαν ὑποχρεωτικὴν δι' οὐδεμίαν τῶν ἐπὶ μέρους Συνόδων. Μόνον ἐσωτερικὰ ζητήματα τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν ἦτο ἀναρμοδία νὰ συζητήσῃ ἢ συγκαλουμένη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Συνόδου.

15. ΚΔΠ. 1925-1926, σελ. 414 καὶ 287.

16. Ὁ ρ θ ο δ ο ξ ί α I (1926-1927), σελ. 31-32.

17. Ὁ ρ θ ο δ ο ξ ί α I (1926-1917), σελ. 32.

18. Ὁ ρ θ ο δ ο ξ ί α 2 (1927), σελ. 262-263.

Εἰς τὸ ὡς ἄνω προσκλητήριον Γράμμα ὁ ΚΠόλεως ἀπήντησε τῇ 27ῃ Αὐγούστου 1927, εὐχόμενος ἐπιτυχίαν εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Τοπικῆς Συνόδου καὶ προσεπιδηλῶν, ὅτι οὐδείς συντρέχει λόγος, ὅπως μετάσχη εἰς αὐτὴν ἡ ἡς προκάθηται Ἐκκλησία, καθ' ὅσον ἐν αὐτῇ, ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐφαρμοζούσαις τὸ διωρθωμένον Ἡμερολόγιον Ἐκκλησίαις, τὸ ζήτημα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου ὑπὸ τὴν γενικὴν αὐτοῦ ἐκκλησιαστικὴν ὄψιν τυγχάνει παγίως καὶ ὀριστικῶς λελυμένον. Τὰ αὐτὰ ἀπήντησε καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων, φρονοῦσα ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ Ἡμερολογίου εἶναι τῆς ἀρμοδιότητος μόνον Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐδήλωσεν ὁμοίως, ὅτι δὲν θὰ συμμετάσχη. Ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας ἀπεποιήθη ὡσαύτως τὴν πρόσκλησιν λόγῳ ἐσωτερικῶν δυσχερειῶν. Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου ἐδήλωσεν, ὅτι προθύμως θὰ συμμετεῖχεν, ἐὰν καὶ αἱ λοιπαὶ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι ἔπραττον ὁμοίως. Οὕτως ἐματαιώθη ἡ σύγκλησις τῆς εἰδικῶν τινα σκοπὸν ἐπιδιωκούσης Τοπικῆς ταύτης Συνόδου τῆς Ἀλεξανδρείας.

Πλὴν τῶν προεκτεθεισῶν ἐνεργειῶν πρὸς σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὑπῆρξαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ ἄλλαι μεμονωμέναι ἐνεργεῖαι ἐνίων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἑορτασμὸν τῆς 1600ῆς ἐπετείου τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου διὰ συγκλήσεως νέας τοιαύτης. Ἐν Μόσχᾳ π.χ. ἐγένοντο πρὸς τοῦτο συσκέψεις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, καθ' ἃς συνεζήτηθη καὶ ἡ ἐξεύρεσις τοῦ τρόπου τῆς καταπαύσεως τοῦ σχίσματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ¹⁹. Ἡ Σύνοδος, ἐξ ἄλλου, τῆς Σερβικῆς Ἱεραρχίας ἀνέθηκεν εἰς τὸν Πατριάρχην Σερβίας, ὅπως προβῆ εἰς συνεννοήσεις μετὰ τῶν λοιπῶν Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν περὶ ἑορτασμοῦ τῆς ἐπετείου ἐν Νύσση τῆς Σερβίας, πατρίδι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, διὰ συγκλήσεως ἐν αὐτῇ τῆς μελετωμένης Οἰκουμενικῆς Συνόδου²⁰.

Τὸ ἀποφασισθὲν τότε πανορθόδοξως Προκαταρκτικὸν Συνέδριον συνῆλθε τῷ 1930 ἐν τῇ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Ἱερῷ Μονῇ Βατοπεδίου ὑπὸ τὸ ὄνομα «Προκαταρκτικὴ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ».

19. Πάνταϊνος 1 (1924), σελ. 457.

20. Πάνταϊνος 16 (1924), σελ. 15, 158, 372, 457. Ἐν τῷ Πανορθόδοξῳ Συνεδρίῳ τοῦ 1923 ὁ Μητροπολίτης Μαυροβουνίου εἶχε προτείνει, ὅπως ἡ Σύνοδος συγκληθῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλ' ἐὰν τοῦτο ἀπεδεικνύετο ἀδύνατον, τότε νὰ προετιμᾶτο ἡ γενέτειρα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου Νύσσα: Πρακτικὰ καὶ ἀποφάσεις... σελ. 166.